

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ

ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ МОЛОДІ: ІДЕЇ, ТРАЄКТОРІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ 2026

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875

ББК 74.489.4

П 78

*Рекомендовано до друку вченою радою гуманітарного факультету
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(протокол № 2 від 25 лютого 2026 року)*

Упорядники:

Циганюк Л. І., доктор філософії з музикознавства, доцент, доцент кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та методики музичної освіти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Качуринець Л. В., кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри вокалу та диригентсько-хорових дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Професійне зростання молоді: ідеї, траєкторії, перспективи : збірник наукових праць студентської молоді / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець. Хмельницький : ХГПА, 2026. Вип. V. 472 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Топорівська Я. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва, декан факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Зарицька А. А. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори цих публікацій.

©Циганюк Л.І., 2026
©Качуринець Л.В., 2026

Анна Постолювська. Особливості навчання гри на фортепіано дітей молодшого шкільного віку в процесі музичного навчання.....	386
Галина Іюльська. Сучасні тенденції удосконалення музично-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва у ЗВО.....	393
Поліна Очеретенко. Формування виконавських умінь майбутніх вчителів музичного мистецтва ЗВО у класі фортепіано.....	399
Марія Бакланова. Формування професійних якостей майбутнього вчителя музичного мистецтва.....	407
Микола Зуєв. Формування художньо-інтерпретаційних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі інструментально-виконавської підготовки.....	413
Валентина Наконечна. Підходи до навчання технік дихання у процесі підготовки майбутніх викладачів вокалу.....	418
Остап Цідило, Анатолій Міненко. Методичні засади формування виконавської майстерності саксофоніста у процесі фахової підготовки бакалавра.....	424
Борис Роман Ростецький, Людмила Щур. Роль співу у музичному вихованні школярів (за М. Леонтовичем).....	428
Петро Пісяк, Людмила Щур. Духовна музична традиція України у вихованні ціннісних орієнтацій школярів.....	431
Дар'я Багрій, Сергій Качуринець. Особливості побудови та змісту навчального заняття з українського народного танцю.....	435
Майя Богатирьова. Естетичне виховання в хореографічному колективі як основа формування творчої особистості дитини.....	442
Ангеліна Яремій. Психолого-педагогічна роль керівника хореографічного колективу у формуванні стресостійкості учасників.....	449
Юлія Романишина. Актуалізація народного співу в позашкільній мистецькій освіті.....	456
Анна Бліндер. Педагогічна цінність музично-рухливих ігор у психоемоційному розвитку дітей з ООП.....	463
Дарина Лісовська. Синергія традицій та інновацій: педагогічні та виконавські аспекти в сучасному мистецькому просторі.....	468

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ХОРЕОГРАФІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Майя БОГАТИРЬОВА,

*студентка III курсу бакалаврату спеціальності 024 Хореографія
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

науковий керівник:

*кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри
музикознавства та методики музичного мистецтва,
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*

Лариса МАРКЕВИЧ

У статті розглянуто естетичне виховання у хореографічному колективі як важливу складову формування творчої особистості дитини. Показано, що поєднання художнього сприймання, емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та творчої активності створює цілісний простір естетичного досвіду, у якому дитина навчається бачити й переживати красу руху, музики та сценічної взаємодії. Окреслено роль педагога-хореографа в організації міжособистісних стосунків у колективі, що забезпечують баланс між дисципліною та свободою творчого самовираження. Проаналізовано можливості використання цифрових технологій для розширення естетичного досвіду без втрати значення живої тілесної практики, з опорою на емпіричні дані експериментальних досліджень. Зроблено висновок, що хореографічний колектив за умови цілеспрямованого педагогічного проєктування стає ефективним середовищем естетичного та творчого розвитку дитини.

Ключові слова: *естетичне виховання, хореографічний колектив, творча особистість дитини, художньо-естетичні потреби, творча активність, емоційно-ціннісне ставлення, цифрові технології в хореографії.*

Естетичне виховання у хореографічному колективі є цілісним

педагогічним процесом, що формує спосіб бачення світу, ставлення до мистецтва, до інших людей і до себе. У дитячому танцювальному середовищі дитина постійно перебуває в полі дії художніх образів, музики, руху, сценічного простору та спільної творчості з однолітками. Саме тому хореографічний колектив можна розглядати як особливий простір естетичного досвіду, де поєднуються сприймання, емоційне проживання й творча активність, що в комплексі запускає механізми становлення творчої особистості дитини (Рева, 2024: 156). Критично аналізуючи цю позицію, варто зазначити, що Я. Рева акцентує трансформацію колективу в середовище самореалізації лише за педагогічного проєктування, проте без емпіричної верифікації її підхід ризикує залишитися декларативним, на відміну від експериментальних моделей, де констатувальний зріз фіксує базовий рівень естетичної чутливості.

Естетичне виховання в хореографії не обмежується засвоєнням техніки рухів чи правил сценічної поведінки. Воно пов'язане з формуванням уміння бачити й відчувати красу в пластиці тіла, у поєднанні музики й руху, у побудові танцю та взаємодії в колективі. Як підкреслює Л. Косаковська, художньо-естетичні потреби особистості формуються через регулярний контакт із мистецтвом і активну участь у творчій діяльності, а не лише через пасивне споглядання результату (Косаковська, 2024: 99), що підтверджується спостереженнями за гуртківцями, де систематичні заняття підвищують мотивацію до самостійних імпровізацій. Для дитини-учасника хореографічного колективу цей контакт реалізується на кожному занятті: у роботі над вправами біля станка, у розучуванні комбінацій, у репетиціях номерів, у сценічних виступах, з поступовим переходом до творчих завдань, як у формувальних експериментах з бальною хореографією.

Сутність естетичного виховання в хореографічному середовищі доцільно розглядати через три взаємопов'язані компоненти: розвиток художнього сприймання, формування емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та стимулювання творчої активності. Художнє сприймання охоплює не лише відмінність між привабливим і непривабливим, а й розуміння стилю, характеру,

настрою танцю та вміння побачити в русі ідею чи образ. Систематична робота над сприйманням танцювальних образів - через бесіду, аналіз музики, порівняння різних інтерпретацій - істотно підвищує рівень естетичної чутливості дітей, як зафіксовано в констатувальному експерименті з 120 старшокласниками, де вправа «аналіз бального вальсу» (повільний перегляд з обговоренням динаміки) підвищила чутливість на 25% (Яневський, 2025: 182; Терещенко, 2019). Проте теоретичний акцент Яневського потребує доповнення методологією, аби уникнути суб'єктивізму в оцінці.

Емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва у хореографічному колективі формується завдяки тому, що дитина проживає танцювальний образ зсередини. Під час виконання номеру вона не просто повторює рухи, а вчиться співвідносити їх із певним емоційним станом, сюжетом, характером персонажа. Саме тут хореографічне мистецтво стає інструментом виховання здатності співпереживати, відчувати настрій музики, руху, партнера. Участь підлітків у продумано організованій танцювальній діяльності сприяє розвитку емпатії, емоційної відкритості та здатності осмислювати власні переживання, що спостерігається в групових репетиціях з парами, де відповідальність за партнера посилює соціальні навички (Онофрійчук, Онофрійчук, 2023: 20).

Третій важливий компонент - творча активність. Для дитини важливо не лише точно виконувати задану хореографію, а й мати простір для ініціативи: імпровізувати, пропонувати свої варіанти рухів, долучатися до створення мізансцен і невеликих композицій. Це допомагає навчитися мислити рухом і передавати внутрішній стан у пластиці. Як підкреслює Я. Рева, хореографічний колектив справді стає середовищем реалізації творчого потенціалу тоді, коли педагог створює умови для творчого самовираження учасників (Рева, 2024: 160), але критичне порівняння з Максименко (2024: 132) виявляє розбіжність: Рева фокусується на свободі, тоді як Максименко наголошує методичну чіткість у підготовці викладачів, де ініціатива вторинна; контраргумент – відсутність у обох кількісних шкал оцінки, що робить рекомендації декларативними без соціометрії групової динаміки.

Специфіка хореографічного колективу як виховного середовища полягає в поєднанні дисципліни та свободи. З одного боку, танець вимагає точності, координації, синхронності та підпорядкування загальній структурі номеру. З іншого - у цих межах дитина може знаходити власну манеру руху й відчувати себе учасником творчого процесу, а не лише виконавцем. В. Котов і Н. Плюхіна наголошують, що поступове збільшення частки творчих завдань у навчанні - від простих варіацій до ескізів власних танців - є важливою умовою формування творчої самостійності, підтвердженою спостереженнями за молодшими школярами в ансамблевих побудовах (Котов, Плюхіна, 2022: 180).

У формуванні творчої особистості дитини в хореографічному колективі вирішальне значення має педагогічна організація взаємин усередині групи. Хореограф задає не лише рівень рухової підготовки, а й загальний тон спілкування та ставлення до творчості, поєднуючи методичну чіткість із відкритістю до дитячих ініціатив. Від його позиції залежить, чи перетвориться колектив на простір спільного пошуку, де дитина може експериментувати. Спільні репетиції, робота в парах, ансамблеві побудови навчають взаємодії, відповідальності за спільний результат і поваги до зусиль інших, як підкреслено в дослідженнях колективної творчої діяльності (Яневський, 2025: 183; Максименко, 2024: 147). Це є важливим елементом становлення творчої особистості, здатної працювати в команді та зберігати індивідуальність.

Сучасний контекст розвитку хореографічної освіти додає до традиційних форм роботи новий вимір - використання цифрових технологій. Онлайн-платформи, відеоуроки, цифрові бібліотеки танцювальних ресурсів, інтерактивні засоби візуалізації руху розширюють горизонти естетичного досвіду дітей. Дослідження застосування цифрових технологій у формуванні естетичної компетентності показують, що грамотно інтегровані цифрові інструменти можуть поглиблювати сприймання й аналіз танцю без заміни живої практики: уповільнений перегляд власних записів для рефлексії помилок у композиції та динаміці (Жуйсюе та ін., 2023: 136–138). Для дітей це означає можливість бачити різні стилі, школи, порівнювати виконання, формуючи

усвідомлене ставлення до мистецтва.

Разом з тим цифрові технології в естетичному вихованні потребують обережного педагогічного супроводу. Вони мають не витіснити тілесний досвід, а підсилювати його, допомагаючи дитині краще зрозуміти структуру руху, зокрема через фіксацію помилок. Завдання педагога полягає в тому, щоб інтегрувати відеозаписи, онлайн-ресурси у структуру заняття як засіб аналізу й рефлексії, а не як основний формат діяльності, уникаючи екранізації танцювального процесу (Жуйське та ін., 2023: 138).

Естетичне виховання в хореографічному колективі тісно пов'язане з формуванням стійких художньо-естетичних потреб. Л. Косаковська наголошує, що така потреба проявляється не лише в бажанні відвідувати заняття, а й у прагненні дитини звертатися до різних форм мистецтва у вільний час, шукати нову музику, дивитися постановки, пробувати імпровізації (Косаковська, 2024: 100). У такому разі танець стає способом висловлення почуттів і думок, виходячи за межі аудиторії.

Окремо варто підкреслити роль хореографії у розвитку кросмодальних зв'язків - між рухом, словом, зображенням, музикою. У багатьох програмах педагоги поєднують танець із елементами театралізації, образотворчого мистецтва, літератури, пропонуючи дітям створювати образ через пластику, короткі тексти, ескізи костюмів. Подібні міжвидові зв'язки суттєво активізують уяву, асоціативне мислення та здатність до символічного узагальнення, як показують спостереження за підлітками в творчих ескізах (Онофрійчук, Онофрійчук, 2023: 22). Усе це є важливими характеристиками творчої особистості.

Формування творчої особистості дитини в хореографічному колективі не відбувається одномоментно. Це тривалий процес, що передбачає послідовність етапів: від початкового наслідування й ігрового засвоєння руху, коли дитина копіює педагога та однолітків, - до самостійного вибору художніх рішень, пошуку власної манери та оцінки досягнень. Педагог має проектувати таку динаміку: добирати завдання віково, ускладнювати зміст, зважати на

індивідуальний темп, як у моделях фахової підготовки з поступовим введенням ескізів (Максименко, 2024: 147).

Отже, естетичне виховання в хореографічному колективі виступає стрижнем формування творчої особистості дитини. Через розвиток художнього сприймання, емоційно-ціннісного ставлення, організацію творчої активності та підтримувальне середовище хореографічна діяльність перетворюється на потужний ресурс особистісного зростання. Умова успішності - свідоме педагогічне проєктування, що поєднує високу художню планку з повагою до індивідуальності, використання технологій без втрати тілесного досвіду та орієнтацію на внутрішні зміни в процесі танцю. Саме тоді хореографічний колектив стає справжньою школою естетичного, емоційного та творчого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жуйсюе, Ч., Водяна, В., Щур, Л., Баньковський, А., Машталер, І., & Солонинка, Т. (2023). Застосування цифрових технологій у формуванні естетичної компетентності майбутніх педагогів засобами хореографічного мистецтва. *Молодь і ринок*, 9(217), 135-139.

2. Косаковська, Л. П. (2024). Формування художньо-естетичних потреб особистості засобами хореографічного мистецтва. *Acta Paedagogica Volynienses*, (7), 98-102.

3. Котов, В. Г., & Плюхіна, Н. П. (2022). Естетичне виховання молодших школярів засобами хореографії. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 1(349, ч. 1), 175- 184.

4. Максименко, В. І. (2024). Формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у процесі фахової підготовки [Дис. канд. пед. наук, Український державний університет імені Михайла Драгоманова]. <https://uacademic.info/ua/document/0424U000313>

5. Онофрійчук, Л., & Онофрійчук, С. (2023). Педагогічні можливості мистецтва хореографії у творчому розвитку підлітків. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*, (2), 18- 24.

6. Рева, Я. (2024). Хореографічний колектив як середовище реалізації творчого потенціалу особистості. *Естетика і етика педагогічної дії*, 30, 155-164.

7. Яневський, В. О. (2025). Теоретичні засади та практичне впровадження педагогічних умов формування естетичної культури молодших школярів засобами хореографії. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*, 8, 181-184.

8. Терещенко, Н. В. (2019). Естетичне виховання старшокласників засобами бальної хореографії [Кваліфікаційна наукова праця]. https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/Tereshenko_dis.pdf

